

sv. očeta. Tisočtristoletnica pokristjanjenja Hrvatov je izreden jubilej v verskem in narodnem oziru. Ta jubilej je hrvatskemu ka-

toliškemu narodu v veliko čast. Naj bi hrvatskemu ljudstvu bil tudi v duhovno in kulturno rast!

Zadružništvo v Sloveniji

Predsednik senata g. dr. Anton Korošec je imel pretekli teden v beogradskem radiu govor o zadružništvu. Najprej je podal kratek oris o zgodovini zadružništva med Slovani. V Rusiji se je zadružništvo pojavilo leta 1865. ter se naglo in krepko razvijalo. Še leta 1918. je bilo pod Leninom 46.000 konzumnih zadrug in 40.000 kreditnih zadrug. Sedaj v Rusiji ni nobene zadruge več, tam vlada državni kapitalizem. V Poljski se je zadružništvo začelo leta 1869., med Čehi v 50. in 60. letih preteklega stoletja. V jugoslovanskih pokrajinah se je zadružništvo začelo najprej v Sloveniji, v Srbiji leta 1894., v Hrvatski pa leta 1900.

O slovenskem zadružništvu je g. dr. Korošec to povedal: Zadružništvo v Sloveniji je rodila narodna in gospodarska potreba. Predvsem so bile zadruge potrebne zato, da so izvile slovensko ljudstvo iz oderuških klešč denarnega izmозgavanja. Lahko rečemo, da so to nalogo docela izvršile, čeprav so se pred leti, ko je denar, vložen v denarne zavode, skoraj popolnoma zamrznil, takoj pojavile ljudske pijavke ter nastavile svoje sesalke na ubogi narod. Sedaj se zopet boljša. Izrabljani bi morali imena teh oderuhov brezobzirno povedati javnosti, da jih narod enkrat za vselej spozna. Naravno je, da so se z ozirom na oderuške prilike v Sloveniji najprej in v največjem številu pojavile kmetijske kreditne zadruge, hranilnice in posojilnice. Danes šteje Slovinci 530 kreditnih zadrug, kar še ne zadovoljuje vseh krajev in vseh potreb, a je vendar lepo število.

Ker znaša število vseh zadrug 1227, je jasno, da je mimo kreditnih zadrug tudi druga vrsta zadrug lepo razvita. Najbolj se približajo številu kreditnih zadrug konzumne in nabavljalne zadruge. Tudi pri izvozu se slovenske zadruge ne upoštevajo dovolj in se izvoz še dalje večinoma prepušča le kapitalistom.

Težave, ki jih je slovenskemu zadružništvu napravila inflacija, deflacija in gospodarska kriza, so z vsakim dnem manjše in obratovanje zadrug postaja zopet normalno. Ko se je z letom 1923. začelo gospodarsko blagostanje, so postale naše kmetijske Raiffeisenovke milijonski zavodi, kar so potem v nastali gospodarski krizi morale drago plačati. Toda od teh ran se je slovensko zadružništvo spet ozdravilo.

Zadružništvo v Sloveniji se razlikuje po političnih strankah in je organizirano v treh centralah: Zadružna zveza, Zveza slovenskih zadrug in Zveza gospodarskih zadrug za Jugoslavijo, vse tri s sedežem v Ljubljani. In ako so si politične stranke večkrat hudo v laseh, njihove zadruge delujejo v miru, strpnosti, zares v pravem zadružnem duhu.

Sredina med krutim kolektivizmom, kateri uničuje vsako svobodo osebnosti in stvarja človeka za sužnja vsake kolektivne organizacije, in kapitalističnim liberalizmom, kateri se ne briga za eksistenčno mogočnost milijon-

Vojnih dogodkov ne morete zasledovati brez zemljevida!

Izšla je zopet karta Evrope za 6 din. — Naročite jo v prodajalnah

Tiskarne sv. Cirila Maribor—Ptuj!

skega in milijonskega delovnega ljudstva, ta sredina, to je zadruge, ki v svobodnem kolektivu brani vse male ljudi, katera se korak za korakom bori proti kapitalizmu in vendar ne omejuje človeka ne svobode osebnosti, ne svobode njegove vesti. Zadruge je zeleni otok v morju kapitalističnih valov, samo na tem otoku je zavarovana sreča in dostojanstvo človeka.

Novice iz domačih krajev

Huda nesreča zadela hlapca. 31 letnega hlapca Lovrenca Javornik je zadela v Dovžah huda nesreča. Vozil je les na postajo. Nasproti mu je privozil neznan avtomobil, katerega so se konji ustrašili in zdvijali. Hlapec je padel z voza, zlomil si je desno nogo in zadobil še več drugih poškodb. Ponesrečenca so prepe-ljali v bolnišnico v Slovenjgradec.

Sod pelinkovca iztekel. Na mariborski kolodvor je prispel iz Grčije za Nemčijo vagon finega pelinkovca. Ko so pregledali pošiljko v Mariboru, so ugotovili, da se je en sod 800 litrov razbil med vožnjo in je dragocena pi-jača iztekla.

Lokomotiva tovornega vlaka iztirila. Dne 6. junija zjutraj je iztiril v št. Lovrencu na Dravskem polju stroj tovornega vlaka, ki je prihajal iz Ptuj. Lokomotiva se je poškodovala, vendar so jo delavci iz mariborskih železniških delavnic hitro dvignili. Vlaki so imeli radi nesreče omenjeno dopoldne zamude.

Od konjskega kopita poškodovan. Iz Ptuj javljajo: Andreja Baša, upokojenega orožnika, je brenil konj s tako silo v nogo, da mu jo je zdrobil nad kolenom. Baša so oddali v bolnišnico.

Lokomotiva treščila v konjsko vprego. Na cesti, ki pelje od dirkališča na Cvenu v Ljutomer, se je zgodila na železniškem prelazu huda nesreča. Več posestnikov iz okolice se je vračalo s poljskega dela proti domu. Eden za drugim so peljali preko prelaza. Vprego posestnika Filipiča iz Radomirja pa sta zalotili na tiru dve premikalni lokomotivi. Ena je

treščila v voz in je enega konja tako razme-sarila, da je obležal mrtev na cesti, drugega konja in voz pa je stroj vlekel nekaj metrov s seboj in ga sunil v obcestni jarek. Čudežno sta ostala Filipič in drugi konj nepoškodovana, medtem ko je lokomotiva voz popolno-ma razbila.

Vlak razmesaril brejo kravo. Med posta-jama Križevci in Bučecovci na Murskem polju so pasli zadnje dni otroci precej živine. Ena od krav se je približala radi nepazljivosti pa-stirjev železniški progi in skočila pred prihajajoči osebni vlak, kojega lokomotiva je živinče čisto razmesarila. Povožena breja krava je bila last posestnika Novaka iz Logarovec, ki je oškodovan za več tisoč dinarjev.

Glavo si je razbil pri padcu z voza. Janez Žizek, posestniški sin iz Dragotincev pri št. Juriju ob Ščavnici, je padel pod voz in si je razbil glavo.

Žrtev neprevidnega ravnanja z orožjem. Dva drugošolca soboške gimnazije v Fazane-rji ob Lendavi v Slov. Krajinu sta se igrala Indijance. Eden je imel samokres, iz katerega je pobral naboje, nato pa je pomiril proti tovarišu. Nesreča je hotela, da je ena od pa-tron še ostala v cevi. Naenkrat je odjeknil strel in krogla je zadela v trebuh Slavka Ku-žević, sina kavarnarja iz Dolnje Lendave. Ob-streljenega so oddali v soboško bolnišnico.

Strela ga je ubila. Aleksander Balajc, po-sestnik v Selu v Slov. Krajinu, je delal s svo-jo ženo na polju. Ker se je bližala nevihta, sta se zatekla zakonca v bližnji gozd pod

mreže. Domov je nesla polno košaro rib. On se ji je navadno pridružil in ji odvezal tovor.

Kaj je sedaj z Natašo? Kaj je v Krilovom in Olgo-porom ter drugimi znanci? V duhu jih je vse gledal. Nataša je ohranila v njegovi domišljiji svojo živo mladost, mehko, nežno in privlačno lepoto.

Polagoma je vse izginilo, samo Natašina slika je lebdela pred njegovimi očmi. Ali ni ravno obraz te lepe, ljubeznive deklice najprej oživel v njegovem srcu, ko je zjutraj skozi daljnogled opazoval Balto?

*

V sobo je prišla Natalija, Šubinova vdova. Bila je blede in potrta. Edino čustvo, ki jo je polnilo, je bil strah. Bala se je, da se bodo vaščani tudi nad njo ma-ščevali. Ni se upala dotakniti Šubinevega trupla, ki je še vedno ležalo na vrtu. Za Šubinom samim ni žalovala. Samo to ji je povzročalo skrb, da ni vedela, kam se naj sedaj zateče.

»Tovariš,« se je obrnila na Rišina, »kam naj grem, ko se bo Karanzin nastanil v tej hiši?«

»Uredi zadevo s Karanzinom!« je suho odgovoril komisar. »Morda ti bo prepustil eno sobo?«

»Ne morem ostati v isti hiši s človekom, ki ni po-ročen,« je nekam ogorčeno odgovorila Natalija.

Rišin jo je začudeno pogledal in se glasno zasmejal.

»A tako! Ne moreš ostati v isti hiši z moškim, ki ni oženjen? Kaj to pomeni? Ali nisi svobodna ženska? Česa se bojiš?«

»Ne bojim se, a Karanzin je nasilen.«

»V sovjetski republiki moški spoštujejo ženo, ki ga ne mara, in jo pusti pri miru.«

»O, vem! Tako je pisano!«

»No, in —« je začudeno vprašal komisar.

»Kar je pisano, se ne izvršuje vedno,« je mirno od-vrnila Natalija.

»Ker smo predobri in popustljivi. Če bi s smrtjo kaznovali vsakega, ki krši sovjetske zakone, bi bilo dru-gače...«

Za trenutek je utihnil, listal po Šubinovi poslovnih knjigi in nadaljeval:

»Ker si tu, poslušaj! Pri pregledovanju računov sem opazil, da je bil tvoj mož tat, ki je kradel iz sovjetskega skladišča. Tudi ti si se okoriščala z ukradenimi stvarmi.«

Natalija je prebledela in se začela tresti. Jecljaje je odgovorila:

»O, komisar, jaz nisem bila obveščena o Šubinovem postopanju. Jaz sem mu samo stregla in se za njegove posle nisem brigala.«

»Dobro! Ne moti me dalje! Karanzin mi je govoril o tebi. Mislim, da te bo s hišo vred prevzel. Zaupaj vanj!«

eni vasi bilo samo sto parov lastovk, bi te uni-čile 16 milijonov komar-jev, muh in drugih ne-potrebnih žuželk.

Meteorji (kamenje iz-pod neba) v puščavi. Puščava Atacama v Či-leju v Južni Ameriki je bila pred kratkim prizo-rišče nebesnega pojava, kakršnih v tem obsegu ni bilo videti. Prebivalci neke vasi ob robu pu-ščave so se sredi noči zbudili zavaljo silovitih razpokov, ki so bili po-dobni topniškemu grme-nju in so prihajali do-zdevno iz puščave Ata-came. Ko so stekli na prosto, so zagledali na nočnem nebu ogromne ognjene stebre, ki so švigali z neba in se raz-blinjali nekje v puščavi kakor rakete. Pojav so spremljali vroči sunki vetra, ki so se pa kma-lu ohladili na navadno

drevo. Mem neurjem je urezala strela v drevo, pod katerim sta Balajčeva vedrila. V sence od strele zadeti Balajc je obležal pri priči mrtve, medtem ko je bila njegova žena omamljena in jo je mokrota dežja spravila zopet k zavesti. S težavo se je zavlekla do ceste, da je poklicala pomoč. Od strele poškodovano so spravili v soboško bolnišnico in je upanje na okrevanje.

Slikar smrtno ponesrečil. Na cesti blizu Griž pri Celju je padel s kolesa umetnostni slikar Ernest Potočnik. Pri padcu si je pretresel možgane in je podlegel poškodbi v celjski bolnišnici.

Pismonoša hudo ponesrečil. Maks Uranjek, 32 letni pismonoša na pošti v Mislinju, se je peljal na kolesu proti Slovenjgradcu. Za njim je vozil na motornem kolesu Štefan Lušnic iz Gornjega Doliča. Motociklist je zadel v kolesarja, ki je padel na tla. Pri padcu mu je počila lobanja in je dobil poškodbe po vsem telesu. Tudi Lušnic ima poškodbe na glavi in telesu. Uranjeka so prepeljali v slovenjgraško bolnišnico.

Prometna nesreča. V celjsko bolnišnico je bil oddan 32 letni hlapec Avgust Sinko iz št. Pavla pri Preboldu. V št. Petru v Savinjski dolini ga je podrl neki motociklist in mu je zlomil desno nogo.

Od eksplozije poškodovan otrok. Devetletni Slavko Drnovšek, sinko delavca v Zagorju ob Savi, je našel nekje patrono. Po naboju je iz radovednosti tolkel tako dolgo, da se je razpočil in neprevidnež je obležal ves v krvi. Eksplozija ga je hudo poškodovala na obrazu, rokah in eno oko je v nevarnosti.

Usoden padec s strehe. Matija Osolnik, mali posestnik iz Snovnika pri Kamniku na Gorenjskem, je popravljal streho pri sosedu. Nenadoma mu je spodrslilo in je padel na tla ter si je zlomil desno nogo.

Vlak ubil mojstra in vajenca. Dne 4. junija kmalu popoldne sta se odpeljala iz Kranja proti Trzinu kranjski kleparski mojster Rihard Jakelj in njegov vajenec. Sedla sta na motorno kolo, katerega je vodil mojster, vajenec pa je sedel za njim. Na ovinku pod Zgornjimi Dupljami v bližini gozda, kjer se je radi nezavarovanega železniškega prehoda zgodilo že več nesreč, sta trčila v vlak. Suneč je bil tako silovit, da je vrglo oba v velikem loku in sta obležala mrtva. Mojster Jakelj je bil star komaj 45 let in zapušča družino.

Od gramoza smrtno podsat. V ljubljanski bolnišnici je podlegel prehudim notranjim poškodbam 60 letni Jožef Luzanski, ki je služil za hlapca na Dolenjskem in je bil doma iz brežiškega okraja. Pri kopanju gramoza se je odtrgala plast in ga podsula. Ljudje so

mu prihiteli takoj na pomoč in ga odkopali ter oskrbeli prepeljavo v bolnišnico, kjer pa mu niso mogli več pomagati.

Huda nevihta s točo nad Ljubljano in okolico. Zadnje nedeljo popoldne se je izsula nad Ljubljano in okolico huda nevihta s točo. Neurje je prihrumelo od Vranskega. Ko je oklestila toča vrtove in drevje okoli Ljubljane, je neurje krenilo proti Dolenjski v smeri Sostro in Orle ter dalje na Grosuplje. Trpela je vinska trta, fižol, krompir in drugi pridelki.

Nesreča pri popraviljanju stavbe. 63 letni Martin Brudar iz Potovrha pri Novem mestu je bil zaposlen pri popraviljanju stavbe pri graščaku Langerju v Bršljinu. Nenadoma se je podrli oder in Brudar je padel v globino. Poškodoval si je prsni koš, glavo in roke ter so ga oddali v bolnišnico.

Štiriletno dekletce utonilo v vodnjaku. Iz Novega mesta poročajo: V Hrušici pod Gorjanci se je igrala pri vodnjaku posestnika Ovnička štiriletna hčerkica posestnika Ambrožiča. Otrok je izgubil ravnotežje, padel v vodnjak in utonil.

Voz pokopal pod seboj posestnikovega sina. 20 letni posestniški sin Franc Sabotič iz Novakova pri Poljčanah je vozil les z Boča. Voz se je na nekem ovinku prevrnil in pokopal pod seboj Sabotiča, katerega so prepeljali v mariborsko bolnišnico s poškodovano hrbtenico.

Vlak povozil 81 letnega starčka. Kakih 100 m od železniške postaje Kranj so našli razmesarjeno truplo neznanega starčka. V povozenem so pozneje prepoznali 81 letnega preužitkarja Mihaela Primožiča, doma iz Hotovelj, občina Gorenja vas nad Škofjo Loko. Stari se je mudil nekaj dni pri svojem sinu v Stražišču. Po nesrečnem naključju je zašel na tir in mu je lokomotiva odrezala glavo in desno roko v rami.

Vagonček zdrobil dečku prsni koš. V Rožnem dolu na Dolenjskem ima gozdno podjetje ozkotirno železnico. Zadnje dni so se igrali z vozički te železnice vaški otroci. 12 letni Alojzij Baldin je padel pri igri in prišel z gornjim delom telesa čez tir. V tem trenutku je privozil vagonček, ki je zdrobil fantku prsni koš. Smrtnonevarno poškodovanega so koj prepeljali v novomeško bolnišnico, a je malo upanja, da bi ostal pri življenju.

Mariborsko bogoslovje — visoka šola. »Službene novine« v Beogradu so objavile 7. junija odredbo ministra prosvete Maksimoviča, ki jo je ministrski svet odobril in potrdil na svoji seji 30. maja, o stopnji rimsko-katoliških bogoslovskih šol v naši državi. Te šole, ki sprejemajo slušatelje z višjim tečajnim izpitom in kjer traja pouk najmanj

osem semestrov, dajejo visoko strokovno bogoslovno izobrazbo ter so na stopnji fakultet (bogoslovnih vseučilišnih šol). Naslov teh šol je: Visoke bogoslovne šole. Diplome (končna spričevala) teh šol dajejo pravice do napredovanja v državne ali samoupravne službe na vse položaje, za katere je potrebna diploma o končani bogoslovni fakulteti in za vse druge pravice, ki jih dajejo diplome bogoslovnih fakultet. S to odredbo ministra prosvete, izdano na osnovi § 42. fin. zakona za leto 1939/40 in po § 1. uredbe o proračunskih dvanajstlinah za mesece april, maj, junij in julij 1940, je bilo med drugimi katoliškimi bogoslovnimi učilišči — v hrvatskih škofijah jih je več — povzdignjeno na stopnjo visokih šol tudi mariborsko bogoslovje. To odliko je mariborsko bogoslovje, ki je ustanova nesmrtnega škofa Slomškega, v polni meri zaslužilo. Pouk, ki se je v njem vršil, je bil vedno na znanstveni višini vseučiliških fakultet. O kakovosti in stopnji izobrazbe, ki jo je dajalo to učilišče in vzgojevališče, spričuje dejstvo, da so med absolventi tega učilišča prav mnogobrojno zastopani taki možje, ki so bili in so voditelji našega naroda ne samo na verskem in moralnem polju, marveč tudi na narodnem, gospodarskem, političnem in kulturnem področju.

Maribor dobi vmesno radio-postajo. Prosvetna zveza v Ljubljani kot vrhovna organizacija naših prosvetnih društev ima pogodbo z ministrstvom pošte in brzojava z dne 22. julija 1939 glede radijske postaje v Ljubljani ter je v tej pogodbi tudi zabeleženo, da se ustanovi radijska relejna (vmesna) postaja v Mariboru. Za to postajo se je dobilo zelo primerno zemljišče na Tezmem tik Maribora. Prosvetna zveza je te dni vložila na mestno občino mariborsko, oziroma njen gradbeni odbor prošnjo za odobritev načrtov radijske postaje v Mariboru. Gradbeni načrti so bili v minulem tednu odobreni in podpisani. Glavna zgradba za radijsko oddajno postajo bo merila v florisu 25×23,5 m. Zgrajen bo še transformator, stanovanjski prostori za nameščence postaje, pisarniški prostori in kleti. Napeljana bo telefonska zveza z Mariborom in Ljubljano. Stolp postaje, ki bo 100 m proč od ostalih naprav, bo visok 112 m in močno zasidran, da bo lahko kljuboval raznim vremenskim neprilikam. Električno silo bo dobivala postaja od mariborskega mestnega električnega podjetja. Nova vmesna radio postaja pa bo zelo velike važnosti za Maribor in vse kraje ob severni meji, ki doslej niso ali pa zelo slabo slišali Ljubljano.

Cerkev Matere božje na Ptujski gori bo ostala črna. Dela na popravilu zunanosti gorskega svetišča, ki so se začela v začetju ma-

temperaturo. Med njimi je zavlada veliki strah, ker so v svojem praznovanju mislili, da se bliža konec sveta. Šlo je pa le za množestven padec meteorjev (kamnov izpod neba), med katerimi so bili nekateri prave velike skale.

Spomenik postelji. To je bilo tisto, kar nam je še manjkalo in kar bodo mnogi s hvaležnostjo pozdravili. V Spring Lake Dodgeu v Zedinjenih državah je dal bogat Američan postaviti spomenik na čast skromnemu kosu pohištva, na katerem se človek rodi in na katerem umre. Ta originalni spomenik sestoji iz vazoja in stebra, na katerem je v pomanjšavi posneta navadna železna postelja. V spomenik pa je dal mož vklesati napis: »Na čast

Natalija je odšla polna strahu. Misel na bodočnost jo je vznemirjala, zlasti ker še ni vedela, kako se bo zadeva upora končala.

14.

V vasi je vladala mrtva tišina. Ljudje so se poskrili. Vedeli so, da se je Klavs, sin Alekseja Andrejeva, za to noč nastanil v Šubinovi hiši in so se bali. Šepetaje in z grozo v srcih so med seboj govorili o tem, da bodo naslednjega jutra ustreljeni Aleksej Andrejev, njegov sin Fedor in Peter Krilov.

Možje in fantje, ki so bili med uporniki, so bili zelo molčeči. Sramovali so se zaradi svojega strahu pred smrtjo. Kesali so se, zakaj niso pristali na žrebanje. Fedor je postal v njihovih očeh junak, obenem pa glasen očitek. Ne bi ga smeli pustiti v prostovoljno smrt. On je sicer bil voditelj, toda za vstajo so bili vsi odgovorni.

Drugi pa so bili zadovoljni s tako rešitvijo te nesrečne zadeve. Za njih je bilo tudi suženjstvo rešitev, samo če ni bilo treba umreti. Čutili so se tako globoko zakopane v trpljenje in ponižanje, da so v suženjstvu našli neko gotovost.

Nekateri pa so v svojih srcih ohranili dostojanstvo in plemenitost ter so se upirali temu, da bi sprejeli svojo nesrečo. Poraz, ki so ga doživeli, jim ni vzel moči. Žalostna usoda Alekseja, Fedorja in Petra jih je klicala

na dolžnost, da nekega dne stresejo s sebe sramotni jarem...

V veliko sobo pri Andrejevih je sijala mesečina. V jasni svetlobi so se odražale črne in ostre sence. Po prostori sobi se je od časa do časa premikala ženska senca. To je bila Natašina senca. Deklica je hodila po sobi sem ter tja, zatopljen v svoje misli.

Iz enega kota je od časa do časa prihajal suh kašelj, ki je mučil ubogo Natašino mater.

Za mizo je sedela Karina. Roke je naslanjala na mizo, glavo pa skrivala v dlani. Reva je bila popolnoma izčrpana. Ko je slišala Elzin kašelj, jo je obšla misel, da bi tudi zanjo bilo najbolje, če bi se ji zmešalo.

Nataša se je vdajala eni sami misli, ki jo je vse bolj prevzemala. Hotela je iti h Klavsu in prositi, naj pomilosti tri obsojence. Morda je ni popolnoma izbrisal iz svojega spomina in se bo usmilil nesrečnih žrtev. Na vsak način je ona edina, ki more tvegati ta korak. Zakaj ga ne bi tvegala? Življenje je za njo brezpomembno... Ko je do dobrega razmisli o stvari, se je prepričala o brezuspešnosti svojega koraka. Klavs ne bo popustil. Vila je roke v obupu nad svojo nemočjo. Hitreje je začela hoditi po sobi gor in dol. Od časa do časa se je ustavila pri oknu in pogledala proti vasi.

Bil je čas večerje. Gotovo tudi Klavs sedi za mizo. Če ne bo šla sedaj, pozneje ne bo mogla priti pred njega. Naglo je še enkrat premislila vse, nato se je odločila.